

EUROPEJSKIE FORUM POLITYK ARCHITEKTONICZNYCH, GDAŃSK 2011 — PODSUMOWANIE

TEKST: KRZYSZTOF BOJANOWSKI — WICEPREZES SARP

Podobnie jak w panelowej dyskusji, kończącej konferencję „Innowacyjność w przekształcaniu miast Europy”, mam zaszczyt napisać jej podsumowanie. Nie ukrywam, że z przyjemnością, bo spośród wielu na jakich byłem – w Luksemburgu, Finlandii i Szwecji, Hiszpanii, w Czechach i Belgii – naszą uważam za udaną. Przypomnieć wypada, że kolejne konferencje EFAP (European Forum for Architectural Policies) przygotowują kraje sprawujące półroczne przewodniczenie UE. Podczas Prezydencji Polski, organizowały ją Ministerstwo Infrastruktury, Izba Architektów RP oraz Stowarzyszenie Architektów Polskich z „dyskretnymi” sugestiami Ministerstwa Spraw Zagranicznych w tle, a miejscem było Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku.

CZY CELE KONFERENCJI ZOSTAŁY ZREALIZOWANE?

Na pewno nie w jej trakcie, wiele zapisanych w programie to zaledwie cele i zadania do wykonania w najbliższej przyszłości, wymagające uporczywej pracy i współpracy wielu osób i instytucji, organizacji rządowych i pozarządowych. Celem zasadniczym ma być przecież Polska Polityka Architektoniczna, a więc dokument jaki ma regulować kształtowanie przestrzeni kraju; pozwoli uzyskać ład przestrzenny i zrównoważony rozwój, możliwie na wszystkich poziomach działalności ku temu celowi zmierzającej.

Oficjalnego otwarcia Konferencji EFAP w Gdańsku – w obecności Prezesa Izby Architektów RP Wojciecha Gęsiaka i Prezesa SARP Jerzego Grochul-

skiego oraz Selmy Harrington – Prezydent ACE, dokonał Janusz Żbik, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury, a przesłanie Prezydenta RP przekazał Olgierd Dziekoński, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta.

Pierwsza część obrad, których moderatorem był Rob Docter – prezydent EFAP, to zapoznanie uczestników konferencji z aktualnym stanem aplikacji polityk architektonicznych. Nieprzypadkowo, osobami zaproszonymi byli reprezentanci Finlandii, Danii i Francji: krajów, które w Europie były w ich formułowaniu pionierami. Dobór zaproszonych mówców, zapewniał uczestnikom Konferencji źródłową i rzetelną informację. Wśród nich była: Tina Valpola – organizatorka analogicznej konferencji EFAP w Helsinkach – z wykładem „Przygotowanie i realizacja polityki architektonicznej Finlandii”. Sekundowała jej Leena Rossi, architekt i zarządzająca planowaniem miasta Jyväskylä, która prezentowała doświadczenie z realizacji polityk architektonicznych w swoim mieście. „Przygotowanie i realizacja Krajowej Polityki Architektonicznej Danii” prezentowała Anette M. Sørensen – sprawująca funkcje Dyrektora ds. Polityki Architektonicznej Duńskiego Centrum Architektury DAC, a miejską politykę architektoniczną przedstawiał Henrik Stjernholm – Dyktor Departamentu Planowania miasta Vejle.

Następna sesja, której moderatorem był Dariusz Śmiechowski (SARP), obejmowała prezentacje dalszych przykładów zastosowania polityk architektonicznych w skali kraju i miasta. Lionel Dunet – architekt związany z Radą Architektów Europy ACE i EFAP wygłosił wykład o „Roli archite-

LEON KRIER—WYKŁAD W SALI BHP STOCZNI GDAŃSKIEJ

ktury w Zintegrowanych Projektach Urbanistycznych" (PUI) we Francji, a Daniel Zarza, profesor urbanistyki na Uniwersytecie Alcala w Madrycie, przedstawił referat „Polityka miasta i partycypacja mieszkańców w procesie rewitalizacji Bilbao”. Na zakończenie sesji wystąpiła Yvette Masson-Zanussi, która omówiła działania EFAP na rzecz architektury w procesie przekształcania miast europejskich; prezentowała projekty wspierane przez Komisję Europejską „Converging Territories i Underconstructions”, jakie są realizacją Konkluzji Rady UE na temat: „Architektura jako udział kultury w zrównoważonym rozwoju”.

Popołudniową sesję poprowadził Paweł Kobyłański – IARP, której pierwsza część poświęcona była prezentacjom Krajów Partnerstwa Wschodniego, Krajów Grupy Wyszehradzkiej oraz Krajów Bałtyckich. Rozpoczęła Żanna Komar, doktor historii sztuki w Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie i docent Uniwersytetu Technicznego w Iwano-Frankowsku, wykładem „Śladami europejskiej tożsamości miast Ukrainy”. Następnie, w imieniu Grupy V4 zabrali głos Eva Belezna, architekt Izby Architektów Węgier oraz Krzysztof Chwalibóg, architekt SARP, inicjator powstania pierwszego opracowania Polskiej Polityki Architektonicznej. Omówili oni rolę przekształceń struktury miasta w projektach Polityki Architektonicznych swoich krajów. Natomiast reprezentantka Stowarzyszenia Architektów Litwy – Rūta Leitanaite omówiła aktualny stan Polityki Architektonicznych Litwy, Łotwy i Estonii.

Innowacyjność w przekształcaniu struktury miasta w praktyce była przedmiotem drugiej części popołudnia. Romuald Loegler – architekt SARP,

przedstawił wykład „Architektura a planowanie miasta, rola »dużych projektów«” w rozwoju miasta europejskiego, w którym dokonał szczegółowego przeglądu tych projektów i podzielił się uwagami z własnych prac nad Studium dla Krakowa i projektu Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego. Sesję kończył wykład o własnych doświadczeniach w zakresie komunikacji społecznej towarzyszącej ważnym projektom miejskim. Wykładowcą był Günter Schlusche – niemiecki architekt i urbanista Stadt Forum Potsdam, a tytuł jego referatu „Społeczne zaangażowanie w procesie planowania zmian i przekształceń struktury miasta, doświadczenia Stadt Forum”. Jego rodak Zigurd Trommer reprezentujący Krajową Izbę Architektów zakończył sesję wykładem „Lepsza przyszłość naszych miast dzięki konkursom architektonicznym”.

Bardzo intensywny pierwszy dzień Konferencji zakończyły dwa wydarzenia znacznie lżejszej już natury. Pierwszym z nich był otwarty wykład jednej z ważniejszych postaci postmodernizmu architekta Leona Kriera. Prezentowany przez niego projekt idealnego miasta, był moim zdaniem ciekawą i budzącą refleksje prowokacją intelektualną, którą uczestnicy Konferencji, nakierowanej przecież na innowacyjność i przyszłość, bardzo różnie i długo komentowali. Po wykładzie, który odbywał się w słynnej Sali BHP, opustoszałej i zaniedbanej dzisiaj Stoczni Gdańskiej, uczestnicy udali się do siedziby Oddziału SARP Wybrzeże na uroczysty bankiet. Unikalna lokalizacja – Złota Brama na osi Długiego Targu – dostojne i zażytkowe wnętrza zapewniały wyjątkową scenografię, budząc zazdrość wielu zagranicznych gości Konferencji. Dopełnieniem było gustowne menu oraz wina z Gruzji i Mołdawii, pomagające zawarciu nowych i utrwaleniu starych przyjaźni. W trakcie przyjęcia na ekranie prezentowane były ostatnio nagrodzone przez SARP projekty architektoniczne oraz archiwalne kroniki filmowe obrazujące zniszczenia i odbudowę Gdańska.

Drugi dzień Konferencji poprowadził ponownie Prezydent EFAP Rob Docter, a pierwszym wystąpieniem była nagrana wypowiedź nieobecnego w Gdańsku Jana Olbrychta z Parlamentu Europejskiego na temat „Działań Urban Intergrup dla zintegrowanego rozwoju miast”, założyciela i aktywnego członka tej organizacji.

Kolejnym ważnym segmentem Konferencji były wystąpienia reprezentantów ministerstw, jaki obszar działania trzeba uznać za kluczowy w kreowaniu krajowej polityki architektonicznej. Jeszcze poprzedniego dnia usłyszeliśmy wypowiedź Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego Zbigniewa Marciniaka, który mówił o zadaniach polityki architektonicznej w procesie kształcenia architektów i urbanistów na polskich uczelniach. W imieniu Ministerstwa Infrastruktury, a więc organu właściwego dla spraw architektury wystąpił Krzysztof Antczak, Dyrektor Departamentu Rynku Budowlanego i Techniki. W imieniu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Pani Maria Zalewska – specjalista w zespole KZPK, z wykładem „Ład przestrzenny w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju – 2030”, diagnoza i planowane działania. Ministerstwo Środowiska reprezentował Szymon Tumilewicz – zastępca Dyrektora Departamentu Planowania Strategicznego ze znakomicie przygotowanym wykładem „Zrównoważony rozwój obszarów zurbanizowanych”. Na zakończenie problematykę edukacji architektonicznej

dzieci i młodzieży przedstawili Małgorzata Gruszka z Izby Architektów RP i John Graby – architekt z Królewskiego Instytutu Architektów Irlandii, relacjonując wspólnie przykłady z wdrażania Programu Edukacyjnego „Shopping Space”.

Do udziału w panelu podsumowującym Prezydent EFAP Rob Docter zaprosił Czesława Bieleckiego – architekta DiM84 oraz niżej podpisanego, zapewne z racji zaangażowania w przygotowanie merytorycznej strony Konferencji, którą powierzono SARP. Nie było łatwym zadaniem dokonanie podsumowania Konferencji, o tak obszernej tematyce i intensywności. Zwłaszcza znalezienie wspólnej płaszczyzny odniesienia dla wypowiedzi przedstawicieli resortów związanych z problematyką architektury i urbanistyki, co wskazuje na pilną potrzebę budowy wspólnej platformy spotkań i komunikacji, jaka będzie niezbędna przy formułowaniu dokumentu Polskiej Polityki Architektonicznej.

Dzięki kompetencji i erudycji moderatora, a zwłaszcza Czesława Bieleckiego, dyskusję jaka wywiązała się pomiędzy panelistami a uczestnikami Konferencji trzeba uznać za obiecującą, dobrze rokującą w przyszłych działaniach podejmowanych na różnych poziomach tworzenia i implementacji polityki architektonicznej.

Dzisiaj tylko dzięki indywidualnym wysiłkom zręby takiej polityki można dostrzec w niektórych miastach, a przykładem niech będzie wystąpienie Andrzeja Nowaka – Architekta Miasta Poznania.

Niewątpliwie, skutkiem Konferencji – dzięki zaprezentowanym przykładom – wzrasta świadomość potrzeby opracowania spójnej polityki architektonicznej, funkcjonującej na szczeblu kraju, regionów i miast, służącej i respektowanej przez instytucje publiczne i sektor prywatny, a więc służącej nam wszystkim. Myślę, że wyznaczając tematykę i cele Konferencji EFAP w Gdańsku środowisko architektów wykazało przygotowanie obydwu organizacji pozarządowych – Stowarzyszenia Architektów i Izby Architektów RP – do współpracy w opracowaniu Polskiej Polityki Architektonicznej. To przygotowanie wynika z naszej uznanej pozycji w organizacjach europejskich: Radzie Architektów Europy ACE i EFAP, współorganizatora naszej Konferencji.

Członkostwo w tych organizacjach daje nam aktualną wiedzę o stanie legislacji europejskiej, o dobrych praktykach, jakie przez lata wypracowano w wielu krajach członkowskich UE, wreszcie, umożliwia kontakty z posłami do Parlamentu i reprezentantami Komisji Europejskiej, którzy działają w ramach konkretnych programów i przedsięwzięć na polu architektury i urbanistyki, między innymi „Urban Intergrup” czy URBACT. Zgłaszając gotowość do pracy nad Polska Polityką Architektoniczną, z wielkim zadowoleniem przyjęliśmy informację płynącą z Ministerstwa Infrastruktury o zamiarach powołania Międzyresortowego zespołu do spraw Polskiej Polityki Architektonicznej. Czekamy na rezultaty i liczymy na współpracę.

Na zakończenie tego nieco przydługiego podsumowania, chciałbym złożyć podziękowania wielu osobom, których wkład pracy w przygotowanie Konferencji musi być zauważony:

Paniom Monice Majewskiej i Elżbiecie Mancarczyk z MI, za logistykę całego przedsięwzięcia; Pani Yvette Mason-Zanussi – EFAP, za pomoc

w jej wpisaniu w europejski kontekst kulturowy; Paniom Annie Szerszeń-Tomalik i Małgorzacie Szybińskiej za wsparcie sekretariatu IA RP; Pani Agacie Koton z Działu Zagranicznego SARP za utrzymanie komunikacji międzynarodowej; Koledze Stefanowi Ciecholewskiemu – Prezesowi SARP Wybrzeże, za gościnność oddziału, Koledze Pawłowi Kobylańskiemu – IARP i Zarząd Rady Architektów Europy, za inspiracje i energię, Koledze Dariuszowi Śmiechowskiemu – SARP, za wytrwałość w przekuwaniu myśli w czyn.

ps. Termin Konferencji przypadł na czas szczególny, okres kryzysu politycznego i finansowego Europy, świata. Nieprzewidywalność jego skutków dla przyszłości Wspólnoty Europejskiej i Euro, wskazuje na pilną potrzebę mądrej ich antycypacji. Nie wolno zaniedbać, ale intensyfikować prace nad Polską Polityką Architektoniczną, i to niezależnie od przewidywanych zmian w strukturze organizacyjnej Ministerstwa Infrastruktury. Jej sformułowanie może przyspieszyć innowacyjne przekształcenia miast, osiągnięcie ładu przestrzennego – zrównoważenie rozwoju, jedynej ścieżce dojścia do poprawy gospodarki kraju i jakości życia mieszkańców.

EN | As long as participating in panel discussion at the end of the conference ‘Innovation in Redesign of European Cities’ I am also pleased writing summary of this event. It is because of many I had a chance to participate – in Luxembourg, Finland and Sweden, Spain, Czech Republic and Belgium – and the one in Gdansk I found really successful.

It is appropriate to recall here that EFAP conferences prepare countries that in subsequent order take chair of the EU over six-month of their Presidency. The Polish was co-organized by the Ministry of Infrastructure, the Polish Chamber of Architects IARP and the Association of Polish Architects SARP, and with ‘discrete’ suggestions of the Ministry of Foreign Affairs. The conference took place in the Polish Maritime Museum in Gdansk.

HAVE THE CONFERENCE GOALS ALREADY BEEN ACHIEVED?

Certainly not during the conference, many goals and tasks covered in the program are to be performed in the near future, and with support and cooperation of many individuals and institutions, government organizations and NGO's. The main goal is to formulate Polish Architectural Policy, therefore a document which is to regulate development of the country, allowing for its space order and sustainable development for years to come.

EFAP Conference was officially opened by Janusz Żbik – Undersecretary of State in the Ministry of Infrastructure – in the presence of ACE President – Selma Harrington, IARP President – Wojciech Gęsiak and SARP President – Jerzy Grochulski.

Finally, Mr Olgierd Dziekoński – Secretary of State in the Chancellery of the President extended greetings made by the President of Poland.

The first part of the meeting, which was moderated by Rob Docter – EFAP President, was to give the broad view of current architectural policies

and their implementation in European countries. It was not by coincidence, that among invited were representatives from Finland, Denmark and France: in fact the European pioneers in the field of architectural policies.

Among them there were: Tiina Valpola – organizer of similar EFAP conference in Helsinki with a lecture 'Elaboration and Realization of Architectural Policy of Finland' and Leena Rossi, Architect and Planning Manager of Jyväskylä, who presented the experience in implementing the policies in her city. 'Elaboration and Realization of the Architectural Policy of Denmark' was presented by Annette M. Sørensen – Project Manager for Architectural Policies of Danish Architecture Centre DAC, and followed by presentation 'Architectural and urban policy of Vejle City' presented by Henrik Stjernholm – Head of the Planning Department of the City Vejle.

The next session, with Dariusz Śmiechowski – Architect SARP, as moderator, consisted of further examples of architectural policies on national level and scale of the city.

Lionel Dunet – Architect associated with the Architects Council of Europe – ACE and EFAP, gave a lecture on the role of architecture in the Integrated Urban Projects (PIU) in France, and Daniel Zarza, Professor of urbanism at the University of Alcalá in Madrid, gave a broad view of municipal policy and citizen participation in the Bilbao Redevelopment Project.

At the end of this session we had the lecture of Yvette Masson-Zanussi, who discussed the EFAP activities within the process of transforming European cities. She has presented projects supported by the European Commission: Underconstructions and Converging Territories, which are the result of the EU Council Conclusions on Architecture as part of culture in sustainable development.

Afternoon session was led by Paweł Kobylanski – Architect IARP, the first part of it was devoted to presentations of the Eastern Partnership Countries, the Visegrad Group and Baltic Countries. The opening lecture by Zhanna Komar – art historian at the International Centre of Culture in Cracow and associate professor at the Technical University in Ivano-Frankovsk, was about European identity of Ukrainian cities.

Then, as the representatives of V4 Group Eva Beleznay from Hungarian Chamber of Architects has her presentation, later Krzysztof Chwalibog – architect SARP, who initiated the first text on the Polish Architectural Policies. They discussed the role of transformations of the city structure and innovative projects in Architectural Policies in respective countries.

The representative of the Association of Architects of Lithuania – Ruta Leitanaitė discussed the current state of Architectural Policies of Lithuania, Latvia and Estonia.

Innovation in the transformation of urban fabric in practice was the subject of the second part of the afternoon. Romuald Loegler – Architect SARP presented lecture 'Architecture and Town Planning, the Role of "Grand Projects" in the Recent Development Process in European Cities' in which he made a thorough review of those projects and shared his own observations on the Cracow cases.

The session was concluded with two extremely interesting lectures made by German representatives: 'Citizen Involvement in the Urban Re-

design and Reconstructing Process' provided by Mr Guenter Schlusche – Architect and Urban Planner from Stadt Forum in Potsdam and the second 'Better Future for Our Cities through Architecture Competitions' delivered by BAK President Sigurd Trommer.

The first day of the Conference was completed with two events of much lighter nature.

The first was an open lecture of the important postmodernism's figure – Architect Léon Krier. His interesting and inspiring presentation of an ideal city I found as a sort of intellectual provocation. For the conference participants focused on innovation it was the cause for discussion and long lasting comments, and the scenery of historic ВНР Hall of Stocznia Gdanska has intensified the impressions. After the lecture participants were invited for a banquet in the Gdansk Branch of SARP headquarter located in *Golden Gate* on the long axis of Długa Street. The grand and historic interiors compounded the unforgettable effect as well as tasteful menu complemented with wines from Moldova, Hungary and Georgia. During the reception there were designs awarded by SARP presented on the screen, and followed by old movies recalling damages and reconstruction of the City of Gdansk.

The second day of the Conference was led by EFAP President Rob Docter. The first presentation was the speech titled 'Urban Intergroup Activities for the Integrated Development of Cities' recorded and submitted by Mr Jan Olbrycht the Member of European Parliament, who couldn't participate in our conference personally.

The next important segment of the Conference was given to the representatives of the Polish Ministries since an area of co-operation is to be fundamental in the process of creating national architectural policy. Just the day before we heard the statement of Undersecretary of State in the Ministry of Science and Higher Education – Zbigniew Marciniak, who spoke about the architectural policy in education of architects and urban planners at Polish universities.

On behalf of the Ministry of Infrastructure – the institution the architecture is assigned to – spoke Krzysztof Antczak, Director of the Department of Construction Market and Technique.

Among panelists there was also Ministry of Regional Development represented by Ms. Maria Zalewska – specialist, lecturing on 'Spatial Order in the National Spatial Development Concept – 2030, diagnosis and Planned Activities'.

Ministry of Environment represented Szymon Tumilewicz – Deputy Director of Strategic Planning with well-prepared lecture 'Sustainable Development of Urban Areas'.

The last lecture concerned children's architectural education was presented by Malgorzata Gruszka Architect from Polish Chamber of Architects and John Graby – Architect from Royal Institute of Architects of Ireland, and the both were showing implementation of the Education Program 'Shaping Space'.

To participate in the summary panel the EFAP President had invited Architect Czesław Bielecki and the author of this summary, probably because of his substantial involvement in the preparation of the event's aims.

It was not an easy task to make a summary of the Conference, covering such a broad scope of matters and with its intensity. It was difficult to identify a common reference base for the statements made by representatives of ministries connected to architecture and urbanism, what indicates the urgent need for common platform for meetings and communication, which will be necessary while working on formulation of the Polish Architectural Policy document.

With competence and erudition of the moderator, and specifically Czesław Bielecki, discussion taking place between panelists and participants of the Conference must be regarded as promising for future activities to be undertaken at various levels of implementation of the Polish Architectural Policy. Today, only due to the individual efforts such a policy can be seen in few cities, an example of it was provided by Andrzej Nowak – the City Architect of Poznań.

Undoubtedly, the essence of the Conference was to raise the awareness of the need for Architectural Policies in Poland, which should serve all of us.

I am sure that while preparing the conference both non-governmental organizations – National Chamber of Architects – IARP and Association of Polish Architects – SARP have demonstrated their competence and readiness for cooperation on formulation of such a document in the nearest future.

It results also of our recognized position in the European architects organizations: Architects Council of Europe, and the European Forum for Architectural Policies – co-organizer of our Conference. Membership in these organizations gives us the state of the art knowledge of the European legislation, about good practices that have been developed over years in many EU member states, and finally allows for frequent contacts with MEPs and European Commission representatives, who work on concrete programs and projects in the field of architecture and urbanism, like Urban Intergroup and Urbact.

Declaring our willingness to work on Polish Architectural Policy, we were happy to hear that the Ministry of Infrastructure aims to establish the Inter-ministerial Group for Polish Architectural Policies. We look forward to the results and wait for successful cooperation.

At the end of this summary, I would like to thank many people whose contribution in preparation of the Conference should be noticed here: Ms Monika Majewska and Ms Elżbieta Mamcarczyk from the Ministry of Infrastructure, for the logistics provided during the whole project; Ms Yvette Masson-Zanussi – EFAP, for helping us in fitting to the European cultural context; Ms Anna Szerszeń – Tomalik and Malgosia Szybińska for their support at IARP Secretariat; Ms Agata Koton from the SARP Foreign Department for international communication;

Colleague Stefan Ciecholewski – President of the SARP Gdansk Branch, for his hospitality; Colleague Paweł Kobylański – IARP and the ACE Board, for the inspiration and good energy; Colleague Dariusz Śmiechowski – SARP, for a persistence in turning ideas into action ●